

Amerikától való teljes függetlenséget és a szocialista államokkal való szorosabb kapcsolatokat eredményez.

A munkásmozgalmom baloldalának tanulni kell a kongresszus tapasztalataiból. A baloldali szakszervezeteknek igyekezni kell teljesen egységes gazdasági természetű javaslatokat kidolgozni és megvalósítani. A baloldali politikai és parlamenti vezetőinek pedig fel kell ismerni, hogy az angol munkásmozgalmom sajátos felépítése lehetetlenné teszi a munkáspárt politikájának megváltoztatását a szakszervezetek legközvetlenebb támogatása nélkül. A politikai vezetők és a szakszervezetek magatartása között nincs semmi lényeges különbség. Azok a gazdasági követelések, ame-

lyekért a baloldali szakszervezetek harcba szálltak és a baloldali külpolitikai irány között nincs ellentét, ellenkezőleg egyik a másiknak a következménye. Ha az egész baloldalnak sikerül jobban összezárni sorait és a jövőben még kitartóbban és következetesebben harcolni Anglia dógozó lakosságának gazdasági és politikai érdekeiért, akkor a kongresszus nem jelentett kudarcot, hanem a leghatásosabb figyelmeztető volt azoknak a hibáknak a kiküszöbölésére, amelyek megakadályozták, hogy az összejövetel harcos tömegmozgósítás és útmutatás legyen a szocializmusért folytatott küzdelemben.

Szüics Miklós

S Z E M L E

OSZTROVSZKI KÉT. KÖNYVE

Egész fiatal életével élte a regényét Osztrovszkij Nikolaj. Ő volt »A vihar szülötte« és belőle lett »acél«. Valójában akkor született, amikor a Nagy Forradalom. A tizenötéves ifjúmunkás már Kotovszkij híres lovasai között Ukrajnát és Besszarábiát tisztogatja németektől, fehérektől, anarchistáktól, kísérte nagyuraktól, hazaárulóktól. Tanul és tanít. A konyhalegényből, a kisinasból — a későbbi hősből, Kotovszkij lovasából, Budjonnai kozákjából író lesz, népe tanítója.

Súlyos sebesülései élete utolsó kilenc évében ágyhoz kötötték. Kínzó fájdalmaktól gyötörve, levelező hallgatója lesz az egyik szovjetegyetemnek. Irodalmat tanul és csinál. 1929-ben mindkét szemére megvakul.

Igy írta meg nagy regényét. Illetve — amíg írni tudott, írta, azután diktálta. Közben rádióelőadásokat tartott. Második regényét már nem tudta befejezni.

A lakása ma múzeum. Ebben a múzeumban százsámra őrzik könyvének golyóktól tépett példányait. A Szovjethadsereg fiatal hősei Osztrovszkij regényét vitték magukkal a nagy Honvédő Háborúba. És ez több, minden bírálatnál.

*

Koresagin Pavlét kicsapják az iskolából. A tanító arra tanítja, hogy a világ többmillió éves, a pápa pedig nem tudja megmagyarázni, hogy miért csak ötezer évről tud a biblia. Inkább »eltávolítja« a kis forradalmárt az iskolából. Pavle a vasúti vendéglőbe kerül. A nyitottszemű kisfiú az életet nézi és látja

edénymosogatás közben is. Látja a frontra induló virágos vonatokat, — a véresen, piszkosan, tetvesen visszaérkezőket. Figyeli a mulatózókat, akik a könnyű pénzeket szórják és látja a kisváros szörnnyű munkásnyomorát. Nyolc rubelt keres, majd tizet, tizenkettőt havonként és a »restiben« a háború vámszedői ezresekét szórnak el borra, nőre, kártyára. Lassan, szinte észrevétlenül belekerül a földalatti munkásmozgalomba, látóköre kiszélesül, kezdi érteni a dolgokat, megismerni az összefüggéseket.

Az első forradalom felvetett minden szennyet. A kisvárost előzőnlőtték a fehér hordák, Petljura pogromhősei. Megtelnek a börtönök, akasztófák igyekeznek elrettenteni az akkor már retenthetetlen tömegeket, amelyek az igazi felszabadtulásért harcolnak s nem azért, hogy a cár korbácsosai helyett, »független« Ukrajna földesurai vegyék kezébe a korbácsot. Pavle már tudja a helyét.

Vörös partizánok elfoglalják a várost. Gyűlést hirdetnek a színházteremben. A gimnáziumi ifjúság, nemesek, hivatalnokok »úri« gyermekei fanyalognak vagy hallgatják a szónokokat. »Hogy mi politizáljunk? És akkor mi lesz a tanulmányainkkal, az érettségivel? Természetesen, amennyiben sportkör, vagy esetleg egy klub alapításáról lenne szó...«

Nem, nem klubról van szó, nem is sportegyesületről. Egy fiatal munkás ugrik az emelvényre:

»Nevettek, pimaszok!... Zsarki Iván a nevem. Apámat, anyámat nem ismerem. Beszprizorni voltam, kóbor koldus. Nem volt egy odum, betevő falat kenyerem. Úgy éltem, mint egy rühes kutya. Nem úgy, mint ti, anyám-asszony-katonái! A szovjethatalom megszületett. Vöröskatonák

vettek megukhoz. A szakasz örökbe fogadott, cipőt, ruhát adott, tanított és... és ami a legfőbb, megtanított arra, hogy ember vagyok. Nekik tartozom azért, hogy bolsevik lettem és bolsevik maradok halálomig. Én, én tudom, miért harcolunk. Magunkért harcolunk, a nyomorultakért, a dolgozók hatalmáért! Ti pedig vinnyogtok, mint a pinesikutyák, azt se tudjátok, hogy kétszáz elvtárs esett itt el, a város előtt, értetek... Értünk, az országért, — és a végtelen földeken így véreznek...«

Véreztek a végtelen orosz földeken. Akkor kapta első sebeit Pavle is, a tizenötéves ifjúmunkás. Pavle, akinek regényében Osztrovszkij a saját életét írta meg.

Nem propaganda-regény. Az élet és az igazság regénye. És — ha életet és igazságot ír az író, elkerülhetetlenül »propagandát« is ír. Elég az éhező városról írni (mi is éltünk már háborút, mi is tudjuk, milyen) és elég leírni Timosenkó, a gazdag vendéglős pincéjét, ahonnan »hordókkal és zsákokkal roskadásig rakott teherautó« szállította el az elrejtett élelmiszereket. Ilyen vendéglőst is ismertünk, ilyen befalaztatott pincéket is — nem propaganda...

Pavle harcolt. A harcok ritka szüneteiben körülülték a hozzá hasonló fiatalok és a lélekbe hozzá hasonló öregebbek. Olvastak és tanultak. Tudták, valamennyien tudták, hogy a győzelmes harcok után új, munkás, értelmes emberek építik fel az új világot. A dolgozók világát. Azt a világot, amely elkerülhetetlenül harcokban születik és megállíthatatlanul a békét építi. Azt a világot, amiben egyedül érdemes élni és amiért egyedül érdemes meghalni. És ez propaganda lenne?

A napokban egy albán fiú, Sadik Merhori, ujságíróval beszélgetett. Körülbelül ezeket mondotta: »Két éven át a partizánokkal harcoltam, mint ifjúsági vezető. Amikor hozzáfogtak a bresko-banovicsi vasút építéséhez, odamentem. Két és fél hónapra át dolgoztam, rohammunkás lettem. Megtanultam az »aknázást«, hazajöttem a hazámba, Albániába. Itt a Kukus-Peskopi közötti autótutat építettük, majd egy másik autótutat. Amikor hozzáfogtunk a dracs-elbassáni vasútépítéshez, azonnal idejöttem és itt maradok végig. Igyekezni fogunk, hogy a brigádunk a legjobbak közé kerüljön«.

Ez nem regény és nem is propaganda — ez valóság. Ilyen fiatalok születnek, ha felébred a dolgozó nép — és ilyen fiatal volt Koresagin Pavle, ilyen fiatalá edződött, acéllá.

Fiúk és lányok harcoltak együtt. Kezdődő szerelmeket éppen olyan mesteri tollal ír Osztrovszkij, mint a harcokról és mint az egyszerű hétköznapi eseményeiről. A nagy orosz realistának, a legnagyobbnak, Gorkijnak méltó tanítványa ebben az egyetlen elkészült regényében is. Mert a másikat, »A vihar szülötte«-t már nem tudta befejezni.

Koresagin Pavle — Osztrovszkij regényének hőse — »csak« egy a népből. Nem mozgatja az eseményeket, hanem együtt nő az eseményekkel. Így lesz óriás-sá. Olyan könyv ez, »amit nem lehet letenni«. Olyan könyv, aminek folytatását magunk is éljük, tudatosan és örömmel.

Csak a »meséről« szoltunk, — fordításból csaknem lehetetlen az író stílusára következtetni.

A két könyv a budapesti Cserépfalvi-kiadó kiadásában jelent meg.

Gál László

ANDRICS IVO;

HÍD A DRINÁN

Szakra kiadás, Budapest 1947

Mihail Sadoveanu, a legnagyobb élő román író a haladó irodalom és művészet fejlődését budapesti látogatása során így fogalmazta meg:

»Milyen szívdobogató távlat lenne, ha a kis dunai népek, a jugoszlávok, bulgárok, csehszlovákok, a magyarok és románok, sőt a lengyelek is olyan szoros szellemi egységre lépnének, hogy egymás művei a nyelvi nehézségeket leküzdve, szabadon keringhetnének a széles dunai térben«.

Sadoveanu fenti mondata tökéletesen megvilágítja irodalmi életünk képét: a hosszú évszázados együttélésben, egymás közelségében nem juthattunk el odáig, hogy megismerjük egymás irodalmát s ezzel a megismeréssel valóban utat nyissunk az igazi nagy művek szabad keringésének. A magyar olvasó nem ismeri a román irodalmat, nem ismeri a jugoszláv irodalom legszébb alkotásait, — a cseh, a lengyel, a bolgár irodalom megéppenséggel kiesett érdeklődési köréből. Nem véletlen következmény ez s nem az irodalmárok, a fordítók bűne, hanem a letűnt koré és társadalmi rendszeré, amely hűbéres-imperialista politikájával minden időben a nagy népi összefogások megbontására törekedett. A román ifjúság hiába rajongott Adyért, a jugoszláv irodalom legnagyobbjai hiába fordították Petőfit, Aranyt és Adyt — a rendi Magyarország irodalmi pénzmágnásai nem tartak ablakot a szomszédnépek felé, hogy azon beáradjon a jugoszláv, a román, a bolgár demokrácia szelleme s dolgozó népének